

Transport

TT's 14 hytter, 6 betjente og 8 selvbetjente, har årlig behov for inntransport av store mengder proviant og utstyr og uttransport av avfall, propanbeholdere mm. Av de betjente ligger ingen til vinterbrøytet veg, to ligger til veg om sommeren (Nedalshytta og Gjevilvasshytta), to ligger til traktorveg (Storerikvollen og Jøldalshytta) og to ligger helt uten vegforbindelse (Trollheimshytta og Schulzhytta). Av de selvbetjente ligger to til helårsveg (Bårdsgarden og Kårvatn) og en til traktorveg (Dindalshytta), resten uten vegforbindelse.

Hyttene med veg- og traktorvegforbindelse om sommeren provianteres i størst mulig grad på sommerføre, mens de uten veg provianteres på vinterføre. I tillegg er det nødvendig med supplerende transporter utenom hovedprovisianteringa. Omfanget av suppleringsene er avhengig av hvor vanskelige disse transportene er, og uforutsette omstendigheter som råte i potetlager, uvanlig stort belegg osv.. Opplegget for proviantering varierer fra hytte til hytte. Et par eksempler vil si noe om omfang og organisering av transporter:

Eksempel Trollheimshytta:

Totalt er det behov for 12 - 15 tonn proviant og utstyr til ei hytte som Trollheimshytta. Hytta har vanligvis ca 3000 overnattinger i året i betjent sesong, hvorav 4 - 700 i påska, resten om sommeren. Dieselolje til aggregatet utgjør 2 - 3000 kg, propanflasker omlag 3000 kg. Av provianten utgjør potet 1500 kg, mel 700 kg, kjøtt 500 kg, fisk 180 kg, grønnsaker 450 kg og rømme 150 kg. I tillegg kommer 10 - 12 favn ved med en vekt på ca 8 tonn, som hugges i Follidalen nærmere hytta.

Varetransporten foregår med grossistens bil fram til Rindal med omlasting til annen bil som kjører til Gråsjøen. Her må det enda en omlasting til, om vinteren til snøscooter som kjører de 15 km fram til hytta. Hovedprovisianteringa foregår for påska rett før påske og for sommeren rett etter påske. Hvert scooterlass tar fra 200 til 600 kg, avhengig av føreforholdene. Om sommeren kjøres suppleringsprovianten i båt over Gråsjøen og bæres de siste 4 km fram til hytta. Det er 7 - 800 kg rømme, grønnsaker mm. som bæres opp hver sommer.

Eksempel Ramsjøhytta:

Proviand, utstyr og ved kjøres de 15 km fra Ås i Tydal på snøscooter. Suppleringer bæres etter behov 3 - 4 km fra veg sommers tid.

Til Jøldalshytta kjører lokal dagligvareforhandler varene hver 14. dag med hest til hytta. Melk og rømme kjøper TT på nabosetra. På Storerikvollen har TT fått i gave en liten traktor som frakter proviant de 4 km fra bilveg og ved fra skogen. Da Schulzhytta var betjent i 1993 sto bestyreren for hestetransport av proviant til hytta.

Transport av materiell til bygging og reparasjon av bruer, klopplegging av myrer osv. skjer om vinteren etter nøye planlegging og merking av steder for utplassering i terrenget på barmark.

Turistforeningens Usynlige Tjenere (TUT)

Av Ivar Maske

Sentimental er ikke det rette ordet, selv om det godt kan brukes. Takknemlig er mer dekkende for de følelser som dukker opp sammen med minnene jeg forsøker å få ned på papiret etter oppfordring fra formannen og årbokkomiteen. Teodor Brandfjell har heldigvis aldri vært usynlig, men ved mange anledninger vært meg til stor og synlig hjelp.

"Jeg skal si deg en ting, du Ivarmann", sa Teodor, "om du greie å få ungan dine rett gla ti fjella, skal du aldri ha vanskeligheter me oppdragelsa." Det var for lenge siden med små barn en sommer ved Nesjøens breidd.

Av de mere eller mindre usynlige tjenester og tjenere i TT som jeg først merket, var valgkomiteen. Jeg har aldri før tenkt på viktigheten av en god valgkomité. Jeg er iallfall komiteen og spesielt dens daværende formann, Astri Olsen, takknemlig for at de fikk valgt meg.

Styret var det neste av de halvvisuelle vesener jeg ble kjent med. Styret er synlig tre steder. Hvis medlemmene av styret ikke gjør jobben sin, blir de syn-

Ved-dugnad på Storerikvollen. Fire favner ved fra rot til sekk iløpet av ei helg.

lig, eller vi andre blir i hvert fall oppmerksom på dem. Det andre stedet du kan se styret, er på generalforsamlingen. Det er de folkene som sitter der framme og hvisker og er omtrent halvparten av de framømte. Og så kan du se dem i årsmeldingen - altså navnene deres. Men ellers er et godt styre som gjør en skikkelig jobb, nesten umerkelig.

Kan du si navnene på dem som sitter i TTs styre i dag? Ikke jeg heller. Eller årbokkomiteen? Redaktøren? Branntilsyn? Byggekomité? Eller tilsynene? Nei, vi vet ikke hvem de er, og vi merker ikke hva de gjør. Først når det ikke blir gjort, merker vi det.

Har du hørt om Rolf Høyem? Ja, riktig, merkegjengen. Rolf står for meg som en person som hele tiden var over alt. Rolf hadde i mange år hovedansvaret for ruter og merking både i Trollheimen og Sylene, og han hadde mange gode hjelpere. "Generalen" og hans tropper.

I dag er det flere i den komiteen som har påtatt seg dette arbeidet. Du har sett de røde merkene, vardene, T'ene og av og til TT og stakene. Men har du noen gang sett dem som har arbeidet med det? En eller ei som har gått og båret stein lange veger for å lage mur rundt staken for å få den til å stå? Kanskje har du på en hyttetram sett en malingpøs og en sliten kost, men inne

tenkte du ikke mer på det, for der var bare glade turgåere. Eller teltet som hang til tork? Det kan ha vært teltet til Ingeborg og Arne Vaslag som faktisk har brukt opptil tre uker hvert år på å vedlikeholde vardingene og merkingen av rutenettet i Trollheimen. Her forleden år bodde de i telt en uke på Svarthamran, der den tiden de ikke sov eller spiste, ble brukt til steinbæring og muring for å forsøke å få stakene til å holde seg oppreist i vinterstormene.

En av de mange villige hender. Magne Flack med malerkosten en gang på 70-tallet.

To gode støttespillere på Storerikvollen, Theodor Brandfjell (til venstre) og Per Østby Stugudal.

I Sylene er det i dag Tore Kvernmo fra Meråker som har tatt over ansvaret for ruter og merking etter Leif Johansen og som sine forgjengere bruker store deler av sin fritid - og en del av arbeidstida - til å sikre din og min ferd i fjellet. Merkinga, stakinga og muringa er noe, men hva med bruene, vadeplassene, sikringstauene? Og tenk deg overnattingsprisene om arbeidet skulle vært utført av lønnet personell - med moms.

I all ærbødighet vil jeg tillate meg å mimre en smule. Selv om mye kan sies om mange, vil jeg av tidligere usynlige ånder trekke fram syforeningen. Hjørdis Mørkved, Astri Mittet, Kirsten Haave og mange flere som etter krigen bommet og tagg og greide å skaffe ikke bare tøy og stoffer, men også alt mulig utstyr og faktisk "sydde opp" hele Trondhjems Turistforening. Denne syforeningen var det som senere gikk over til utstyrskomiteen, hvor Astri Olsen har vært regjerende monark i over 30 år inntil hun nylig trakk seg.

Tilsynene er en annen gruppe av "de usynlige" som lett kan bli synlige når de ikke gjør jobben sin godt nok. Ingen merker hva de gjør, bare hva som ikke blir gjort.

Jeg traff Toralv Aune i byen forleden. Tilsyn på Jøldalshytta sin 1975. Da tok han på seg tilsynsjobben for ett år. Bare et par ganger siden har han gått lei og sagt at han skal slutte, men, han fortsetter. År etter år.

"Hei, Ivar", sa Toralv, "no blir kjelleren på Jøldalshytta fin", sa han. Og han

har altså brukt mesteparten av sine frihelger i vinter på ombygging og oppgradering av kjelleren på Jøldalshytta. Det er slitsomt, sa han, "men det er jævla artig". Hver eneste vinter har han holdt på med forbedringer, reparasjoner, maling, lakking, vedjobbing, og som oftest alene. I 1978 var rekordåret hans. 26 av årets helger var han utenom sesongen og arbeidet på "hytta si".

Det merket ikke vi. Vi merker ikke tilsynene, ikke på noen av hyttene, for det er mange "Torolv'er" og "Roar'er" (Roar Nålsund på Dindalshytta). Og alle sammen jobber de på sin hytte som oftest når vi ikke er der. Vi merker det ikke og tenker ikke på hva det har kostet av slit og arbeid å få det slik at vi er tilfreds og holder kjeft. Nei, vår stemme lar vi lyde når vi finner noe som ikke er slik vi mener det bør være.

Har du sett Trollheimshytta? Ja, det har du sikkert. Men har du egentlig tenkt over hva du ser? I 1991 var hytta 100 år, men i 91 hadde vi også et annet jubileum på Trollheimshytta. Det ble feiret "usynlig" for de fleste. Det var det siste året Erik Hansen var tilsyn. I dag er det Morten Halgunset fra Rindal som har tilsynet. Han og hans gjeng fra Rindal har lenge gjort en kjempejobb, også som en del av Eriks støttespillere. Da Erik tok på seg tilsynet i 1972, var han den første utenom styret som gjorde det. Tidligere tilsyn skulle ikke gjøre noe

Proviant og dugnadsredskap på vei til Storerikvollen, en sommerdag i 1974.

"Tilsynssekken" og Jan Ivar Bruheim har Græslihytta som mål.

arbeid selv, bare ha, som vervet tilsa, ha tilsyn og rapportere tilbake opplysninger om tilstand og forslag om hva som burde gjøres. Trollheimen hadde av og til én, av og til to, tilsyn. Så ble arbeidet som skulle utføres, administrert fra kontoret i Trondheim. Da Erik tok på seg tilsynet, så det med skam å melde ikke ut på Trollheimshytta. Erik sendte ikke rapport og ventet ikke på vedlikeholdsmann, men satte i gang selv.

Etter hvert ble det en egen fjellglad og arbeidsglad gjeng knyttet til Trollheimshytta. Vi og hytta har mye å takke Erik og gjengen hans for.

La tankene dvele eet øyeblikk ved transporten til de forskjellige hyttene. Joda, vi har båret endel vi med tilsynsjobb i Sylene også, så jeg trodde jeg hadde god trening da jeg ble med Erik første gang. Med båt over Gråsjøen (Veritas ville ikke godkjent alle transportene) og så material- og proviantbæring fram til hytta.

"Dokk må bare læss på dokk, kara, og begynn å gå", sa Erik. Og det gjorde han. Sånn 1/2 tonn i sekken, en plankestabel på den ene skuldra og en sementsekk på den andre. Og så gikk han - ifra meg. Den halve mila med myr (det er lov å overdrive litt) kan bli temmelig dryg med bare 30 kilo på ryggen også.

Jeg føler meg litt kompetent til å imponeres over tilsyn - jeg har nemlig prøvd jeg - retting "vi" òg. Når jeg ser på Storerikvollen i dag, må jeg si at den fortjente Tor Risan og hans gjeng, hvori innbefattet familien Maske. Jeg synes vi gjorde en kjempejobb (en får skryte sjøl når en ikke har bygda å lite på). Men det var vanskelig å rekke over alt det en mente skulle gjøres, selv med god hjelp. Og så blir man glad i plassen, og så blir man ambisiøs og skal greie alt selv, og det er farlig det. Jeg greide ikke alt selv, og det er jeg glad for, for

Tilsyn betyr også graving...

hjelpa jeg fikk kom fra fantastisk fine mennesker som det var et privilegium å få bli kjent med. Teodor Brandfjell og brødrene hans. En annen mann jeg satte umåtelig pris på, var Per Østby Stugudal. Jeg merket at han også likte å være sammen med meg, og vi koste oss sammen når vi sleit.

Vassverket og arbeidet med det ville for meg vært dødsdeprimerende hadde det ikke vært for at jeg var sammen om det med herrene Konrad Brennås og Per Østby Stugudal. Jeg skal ikke forklare jobben og de forskjellige årsaker til den. Men vi skulle altså grave ned en 16 kubikks tank og gjøre om Gibraltarvassverket oppi Blåkkåkleppen. Nok om det, det var seinhøstes og lite tiltalende vær. Konrad bemerket at "den der sjøen ser mest ut som havet når en ikke ser andre landet". Dagen etter måtte jeg kjøre til Trondheim etter nye deler, mens Per var i skogen og hentet ved til Storerikvollen mens han ventet på meg og Konrad grov. Da vi utpå formiddagen møttes til en kaffeskvett før vi gikk løs på vassverket, fortalte Konrad at han hadde sett en båt på "sjøa" og undret på hvem det kunne være i det her skitværet. Da husket Per

bemerkningen fra dagen før, smilte sitt lune smil og sa: "Såg du ke slags land han va ifrå?"

Nei, vi får ikke med oss noen ting, når vi en gang forlater for godt, bortsett fra minner. Og i større eller mindre grad er det opp til oss hvordan de skal se ut.

Jeg har i så måte minner fra Storerikvollen som jeg gjerne deler. Inspeksjonstøt et år etter påske hadde avdekket store sprekker i taket på uthus og vedbod. Bernt Berge fra firma Maske og Toralv Aune kjente ikke hverandre, men var begge enig i at Storerikvollen var et utmerket sted å feire 17. mai.

Vi dro opp den 15. etter arbeid. Enkelte myrer lå bare, men ellers var det fint føre innover, og utover ettermiddagen snerkeet det seg til med pansergli. Nok derom. Den 16. gikk med til å tømme taket. Snøen som ennå lå på baksiden, torva, nevra, pappen og alle pappstiftene skulle av før vi ga oss for kvelden. Vi bodde i sjølhusholdet, og vi sov tungt...

Så da jeg hørte at noen ropte navnet mitt, tok det likevel litt tid før jeg oppfattet hvem og hvor jeg var. Merkelig. Ikke hadde vi sett folk da vi dro innover, og ikke hadde vi sett folk i går, men der mellom gardinene i det åpne vinduet smilte Teodor og ønsket oss gratulerer med dagen.

"Kom dokk ut i naturen, guta, for noe er det mye natur."

Litt skymt. Sola var på veg opp borte ved Blåhammaren, med de første forsøksstrålene på Syltoppen. Det var kjølig, tindrende klart og ikke et vindpust. Det begynte med litt buldring her og litt kvitring der, så kom sola og plutselig nesten eksloderte hele naturen. Det hørtes som om alt og alle var blitt helt rabiatt jublende. Kanskje minnet mitt overdriver litt nå, men det er et deilig minne. Så heiste vi flagget og sang "Ja, vi elsker" før vi gikk løs på taket igjen. Temperaturen steg, og flagget bare hang der. Sylmassivet sto nesten usynlig og dirret i varmedisen. Den for noen timer siden så elleville naturen var blitt helt stille. Rundt oss bare dryppet og dryppet det...

Å ha tilsyn, er som å ha ansvaret for husarbeidet. Ingen ser deg eller det du gjør, før det ikke blir gjort. Derfor smaker ros så forferdelig godt når noen oppdager meg - oss. Og en gang fikk vi - dugnadsgjengen min og jeg (Sidsel og noen eller alle ungene) - faktisk ros. Etter standard dugnadsdelg med utstys- og proviantbæring, dotømming, vask og søppelbæring skulle vi før vi forlot Kjøli tømme kassen og "telle opp protokollen". Og der sto det skrevet: "Denne hytta har TT all ære av." Vi ble rørt og takknemlig. Tenk det, vårt arbeid var blitt "oppdaget". Og så far som hadde sagt at jeg ikke måtte påta meg "brødløse kommisjoner". Han kan jo ikke ha skjont noen ting. Eller er det jeg som ikke har skjont?

Men allikevel. Det kunne bli litt stressende med fullt arbeid. Hus og have med råttent gjerde, bærbuser og stor plen med drivhus. Når man samtidig skulle ha tilsynet med Kjøli og Nordpå.

Den mest usannsynlige sommeren hadde jeg i tillegg gipset fot, mens Sidsel

hadde tatt på seg vertinnejobben på Nordpå. Den eneste betjening hun hadde (bortsett fra leid hjelp ved sangkorfester og bryllup) var fire barn, samt venninnes sønn. jeg utviklet da en dyster kjensle av at jeg hele tiden ville kunne gjort bedre nytte for meg på neste sted.

Og så utsetter man seg for å bli nesten uheldredelig glad i sitt tilsyn. Og slik er det visst med flere. Jeg vet ikke hvordan alle vertinner har det, men jeg kjenner noen, og jeg vet hvordan Jorun Svingens kjærlighet til Jøldalshytta var og fremdeles er. Dugnadsgjeng på helgedugnad utpå høsten. Jorun som vertinne var med for å stille for oss, i tillegg til at hun også deltok ivrig i dugnadsarbeidet. Vi var nettopp kommet i gang med beising og Jorun får se at beisen vi bruker er alt for mørk for framside og inngangsparti. Hun blir så sint og fortvilt at hun begynner å gråte og er nesten villig til å slåss for å få oss til å slutte.

Heldigvis fikk Jorun oss til å tenke, og vi stoppet beisinga. Når jeg i dag ser på inngangspartiet og tenker på hvordan det kunne ha sett ut, må jeg si at jeg er Jorun og henes kjærlighet til Jøldalshytta takknemlig.

Det er mange år siden jeg først hørte Ingvild Flåteplass fra Støren si: "Dette er den siste sommeren min på Storerikvollen". Men til påske var hun der igjen. "Det er siste påska jeg er her", sa Ingvild, men til sommeren var hun der igjen. "Å, jeg er så glad i den plassen her", sa Ingvild og kom igjen og igjen, og det gjør hun ennå. Storerikvollen er mer verdt for meg når Ingvild er der.

Djupt skal det graves før ledningene ligger frostfritt inne i Sylene.

For mange år siden mens ungene var små, kom jeg til Storerikvollen i påska med Julie, Cathrine og Marius. Hytta var overfull med 182 gjester til 64 senger. Vi hadde med oss hund med pulk og nødutstyr, så jeg laget soveplass til oss i vedskjulet. Ingvild tok meg på fersken da jeg drev og halte fram de gamle rosa hestedekkene etter tyskerne. "Nei, jentene er de yngste gjestene i natt", sa Ingvild, "og dem skal sove i min seng. jeg må likevel arbeide i natt, så senga er ledig. Vi må bake brød i hele natt, for ingen skal gå herfra uten matpakke", sa Ingvild.

Jentene mine kunne fortelle at de hadde sovet godt, men hadde merket at Ingvild var kommet innom utpå morgenvisten, tatt en pute og satt seg på gulvet og kvilt hodet i fotenden av sengen sin. Noen kunne nok ha sovet bedre enn andre den natta. Men vi var alle mette og hadde varm drikke på termosen da vi forlot Storerikvollen.

Trondhjems Turistforening var blitt kastet ut fra sitt mangeårige kvarter Kåsa i Storlidalen. Franck Rindal hadde tilsynet og spurte meg om jeg kunne hjelpe ham. Jeg hadde "lånt" lastebil fra firma J. Maske. Alt vi ikke trengte på vårt nye kvarter på Bårdsgården, var blitt kjørt til Gjevillvasshytta. Vi hadde lastet opp siste lass. Det var seinhøstes og søndag ettermiddag. Jeg husker ikke datoen, men det var totalt blikkstilte. Enkelte høstdager kan holde pusten. Det hang ennå blader på ospen, og de beveget seg ikke. "Verdens vakreste vann", Ångårdvannet, var speil, og oppe i fjellsida mot Kråkvasstind hadde Vår herre vært ute med vateren og lagt grense for hvor langt snøen skulle få komme for å gjøre bildet fullkomment. Og der satt Franck Rindal på benken på trappa på Kåsa og ble lekk i øykrokan, og så sa han:

"Å, om æ kunn ha lagt ægg du."

Betjening av hyttene

TT har 5 hytter som er betjent i påska og sommersesongen, og Schulzhytta som til vanlig bare har vært betjent i påska. Foreninga har et sterkt ønske om at trafikken i de vestlige delene av Sylene tar seg så mye opp, at det blir akseptabelt å ha også Schulzhytta betjent om sommeren.

I Trollheimen er Gjevilvasshytta, Jøldalshytta og Trollheimshytta betjent. Gjevilvasshytta var fra 1991 til og med 1993 utleid til bestyrer som drev den for egen regning etter TT's opplegg for drift av betjente hytter. Avtale med bestyrer var satt opp etter møster av Den Norske Turistforenings bestyreravtaler. Den forutsetter at bestyrer selv ansetter betjening og har alle driftsutgifter og -inntekter. Som leie betales 90 % av overnattingsinntektene til TT. Foreninga tok over drifta igjen fra 1994.

I Sylene er Nedalshytta og Storerikvollen betjent og Schulzhytta delvis betjent. Nedalshytta er fra 1991 utleid med bestyreravtale tilsvarende den som gjaldt på Gjevilvasshytta.

Sommersesongen på de betjente hyttene varer vanligvis fra ca 25. juni til begynnelsen av september. Nedalshytta og Storerikvollen holdes betjent til midten av september, pga. belegg av jegere og etter et sterkt ønske fra svenske Turistforening. Om vinteren er hyttene åpne fra "palmehelga" og ut påska. I tillegg har Gjevilvasshytta vært åpen i vinterferieuka og Storerikvollen og Nedalshytta fra midt i mars til slutten av april som tilpassning til åpningstider på svensk side av grensen og trafikk av svenske isfiskere. Foreninga arbeider for etterhvert å utvide åpningstidene både om sommeren og vinteren. Det er de senere år gjennomført en utvidelse for alle hyttene på ca 14 dager om sommeren og de nevnte utvidelser i tillegg til dette for noen av hyttene.

Som regel består hyttebetjeninga av 7 personer: vertinne(/vert), kokk, "dreng" og "jenter". De fleste som jobber på hyttene jobber her halve sommeren, så midtvegs er det delvis skifte av betjening. I lavsesong og periodene med utvidet åpningstid er det redusert betjening, helt ned til 2 personer. Tilsvarende suppleres betjeninga i særlig travle perioder på noen av hyttene. Totalt tar administrasjonen hånd om ca 75 ansettelser av betjening på hyttene hvert år. TT er glad for å ha en relativt stabil stab av fjellinteresserte vertinner og ungdommer. Faglærte kokker kan det være vanskelig å få tak i til tider.

I 1993 ble det servert anslagsvis 35.000 måltider og brukt opp mot 10.000 brød på TT's betjente hytter.

På de selvbetjente Ramsjø-, Kjøli- og Schulzhytta er det vakt i perioder med mye besøk. Vaktene har oppgaver med å koordinere matlaging og romfordeling ved mye besøk og organisere rengjøring, fyring osv. Vaktene kan også gis oppgaver knyttet til vedlikehold av hytter, merking osv.

På Blåhø. Foto: Erik Stabell.

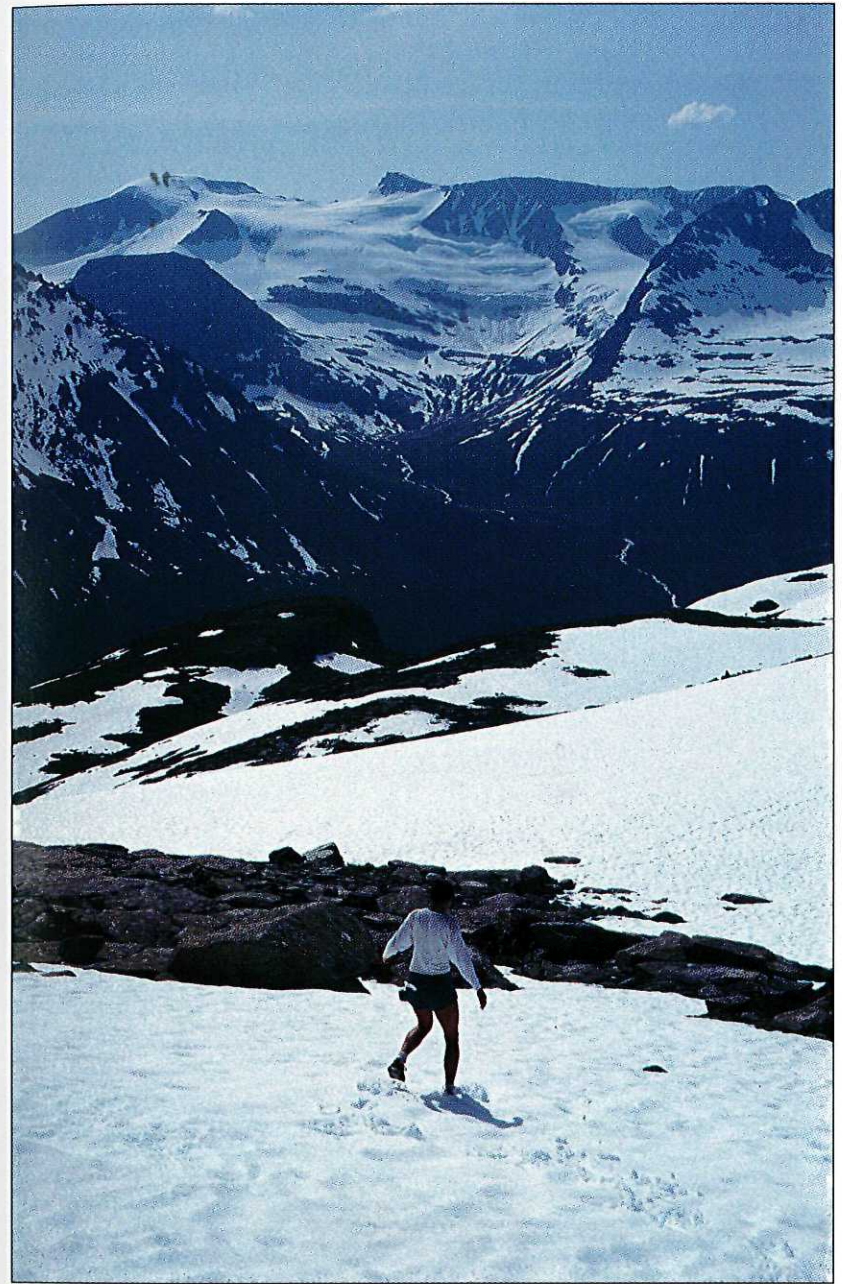
Fra den store peisestua på Trollheimshytta. Foto: Erik Stabell.

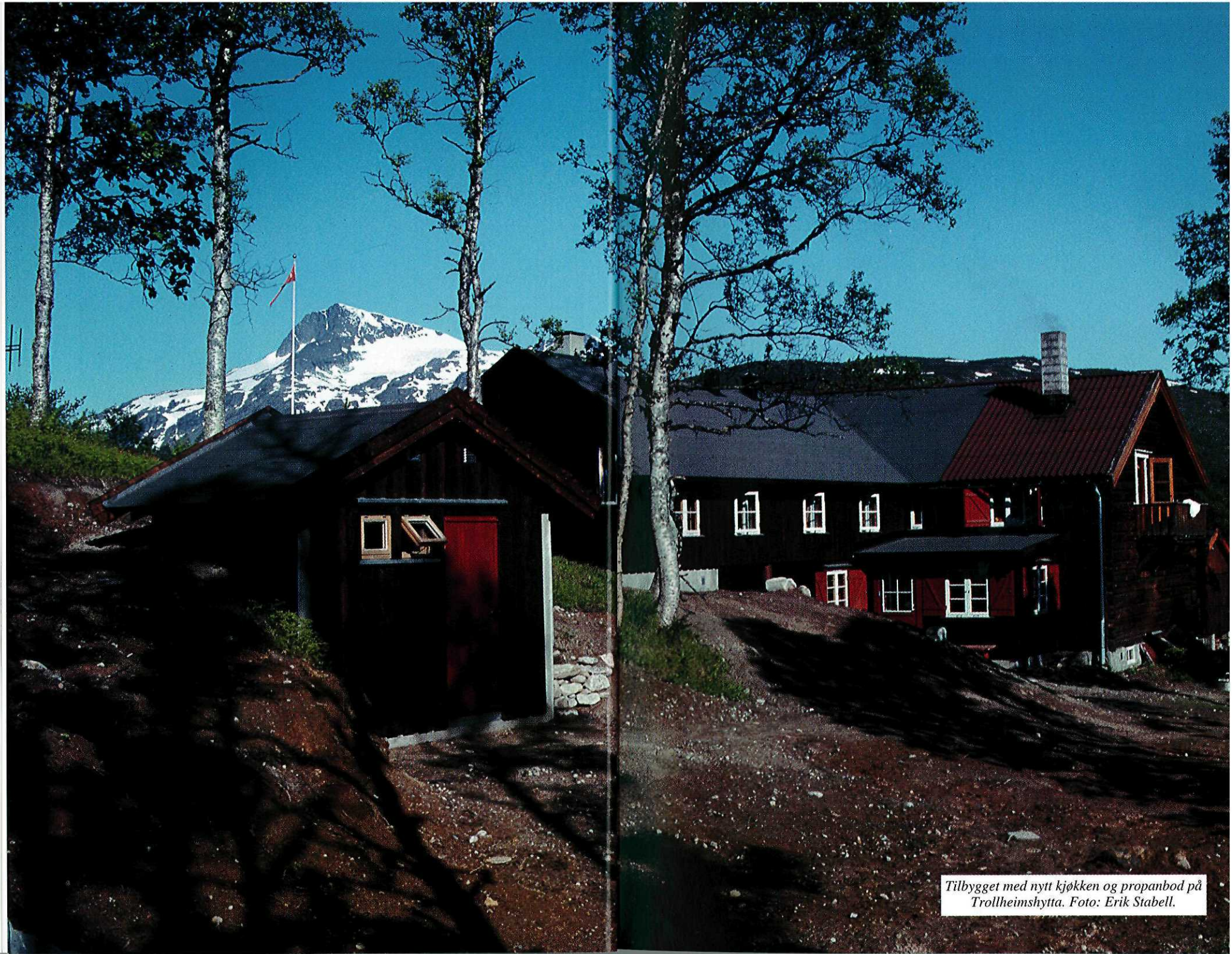
Bjarne Espås i kjent positur på Trollheimshytta. Foto: Erik Stabell.

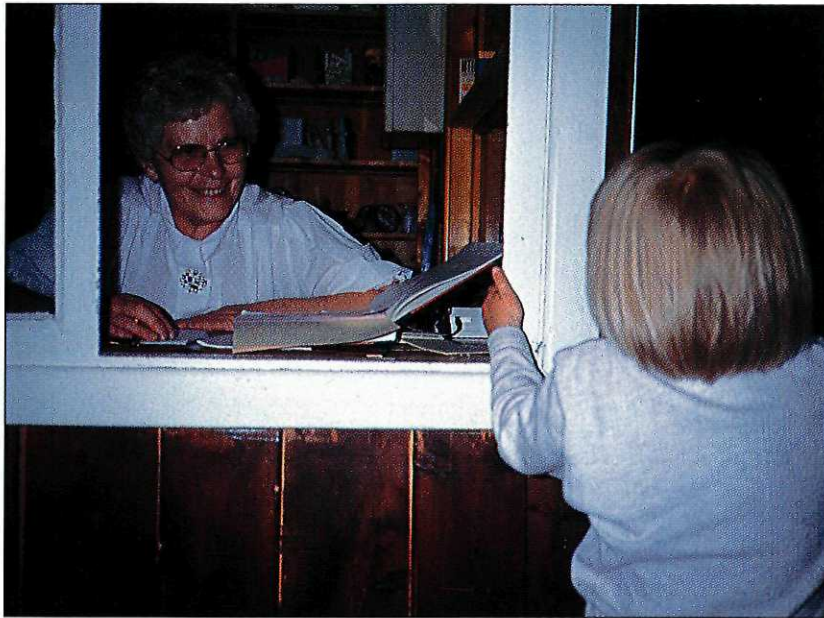
Ruteinspektør Arne Vaslag i full fart mot Stomprødsetra. Foto: Erik Stabell.

Vakkert i Innerdalen. Foto: Vigdis Heimly.

Tilbygget med nytt kjøkken og propanbod på
Trollheimshytta. Foto: Erik Stabell.

«Velkommen til Storerikvollen,», ønsker vertinna. Foto: Vigdis Heimly.

Nye skilter i Trollheimen. Foto: Erik Stabell.

Fra Sylene. Akvarell av Emily Holmes.